

Mert nem beszédben áll Istennek országa, hanem erőben, vagy: sok beszéd szegénység

Text: 1Krón 29,10-15; Mt 6,10a

Nemcsak szép időt adott mára a jó Isten, hanem azt is megcselekedte a naptári egybeesés által, hogy az idén Szent István napja vasárnapra esik.

Engem mégis zavarba hozott: egész héten agyamban zsongott és ismételtettem, hogy „nem beszédben áll Istennek országa, hanem erőben” és ma éjjel után, amikor leültem végleges formába önteni mondanivalómat, sehol se találtam a Bibliában ezt a textust, pedig egy jó óráig kerestem. Semmi baj: mai beszédem mégis ezt a címet viseli, azzal a népi szólással kibővítve, hogy „sok beszéd szegénység”, s nem azért, mert ma több ezer, tízezer politikai vagy szószéki beszéd hangzik el szerte a nagyvilágban, ahol magyarok élnek, szegény magyarok is, mint mi, a történelem által megviseltek, és jórészt üres zsebűek, hanem sokkal inkább azért, mert ugyancsak egy népi szólás szerint „száz szónak is egy vége”, s ez legalább jó unitáriusul hangzik, azt merem mondani, „gyanúsán unitárius”.

Viseljétek hát el bőbeszédűséget, még ha felesleges szószaporítás is, azért az „egyért”, s gondolatok közben nyugodtan arra, amire az „egy” kapcsán éppen akartok. Én megvallomlom, hogy lelkes gyermekként, amikor azt imádkoztam hajdan, hogy „jöjjön el a te országod”, bizony nemcsak a mennyeknek országára gondoltam. Esküszöm, mára kigyógyultam, kigyógyítottak ebből a gyermeki ábrándból. Amúgy Dávid király imáját és Jézus imáját „egy-az egyben” magaménak érzem és vallom.

Isten országa, magyar államiság, Szent István király és évezrednél hosszabb idő után mai helyzetünk és közérzetünk, esetleges tennivalónk – ez képezi hát mai beszédem tárgyát. És persze a beszéd és az erő, bibliai értelmezésében és napjainkban egyaránt.

A kimondott szó, a beszéd és az erő, a hatalom egyedül Isten esetében jelentik ugyanazt, esnek egybe. Isten teremtő szavára jött létre a világ, ahogy azt a Teremtés könyvéből is tudjuk, de talán Ézsaiás könyve fogalmazta meg mégis a legszebben: „*Mert amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, és az én gondolataim a ti gondolataitoknál. Mert ahogyan az eső és a hó lehull az égből, és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, termővé és gyümölcsözővé teszi; magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek, ilyen lesz az én ígém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghezviszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.*” (55,9-11)

Református testvéreink János evangéliuma alapján vallják Isten teremtő szavát nagybetűs Igének és mondják, hogy: „*kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige.*” (1,1) – de ez számunkra most „más tál tészta”.

Érdekesebb az, hogy Ábrahámtól elkezdve Isten szava a természeti világból kilépve belép a történelembe, s ettől fogva az emberi történelem és az emberi történet teljhatalmú ura is Isten lett, legalábbis a hívő ember számára. A zsidó nép úgy ismert Istenére vándorlása és hadakozása idején, mint az őt kísérő, vezető s bizony eléggé harcias „seregek Urára”, de az államalapításkor Isten is letelepszik, s immár helyben viseli gondját népének. Igazából Dávid nevéhez fűződik, ha nem is a királyság megalapítása, de fénykora mindenképpen, s ha a templomot Salamon is építi fel, a nép, a nemzet, a királyság, az ország gondviselő Istenéről szebb imát, vallomást, beszédet, mint amit ma felolvastam előttetek, nem hiszem, hogy találhatunk a Bibliában: minden szava igaz és

ránk illő, szinte fölöslegessé teszi az egyházi és további beszédet.

A királynak elképzelt Isten immár trónján ül, onnan vezet és kormányoz, angyal-fullajtárok seregei veszik körül, de ugyanolyan tekintéllyel és hatalommal szól bele népe sorsába, mint hajdan a seregek ura. A királyság előtt a Krónikák könyvében még ezt olvashatjuk: „*Uram, őseink Istene! Te vagy az Isten a mennyben, aki uralkodsz a népek minden királyságán! A te kezében van az erő és a hatalom, és senki sem állhat meg veled szemben*” (2Krón 20,6) – mondja Józafát. Erről az Úrról, uralkodóról szerényen és alázatosan kell szólni, figyelmeztet Sámuel könyve: „*Nincs olyan szent, mint az Úr, rajtad kívül senki sincsen, nincs olyan köszikla, mint a mi Istenünk. Ne beszéljétek oly sokat, büszkén, gögösen, ne hagyja el szátokat kérkedő szó! Hiszen mindentudó Isten az Úr, és a tetteket Ő méri le.*” (1Sám 2,2-3)

A nép szabadító Istenének közbelépését reméli harcaiban és küzdelmeiben: „*De most te, Urunk Istenünk, szabadíts meg bennünket az ő kezéből, hadd tudja meg a föld minden országa, hogy te vagy, Uram, az egyedüli Isten!*” (2Kirá 19,19). Ez a remény természetes és szerves, hiszen Mózes könyvében van megalapozva: „*Lássátok be, hogy csak én vagyok, nincsen Isten rajtam kívül! Én adok halált és életet, összezúzok és gyógyítok, nincs ki megmentsen a kezemből.*” Erre a hívő ember válasza: „*Kezem az égre emelem, s mondom: Örökké élek én,*” vagyis imádság, hit és reménység, jövőlátás, hiszen a zsidó ember kezét nem összekulcsolva, az égre emelve imádkozott! (5Móz 32,39-40).

És ha már a kezét emlegetjük: a kéz, a kézbentartás a hatalom jelképe mind Isten, mind az ember esetében. Kézben tartjuk a dolgokat, vagyis ellenőrizzük őket: ezért nem volt szabad Szent István bebalzsamozott jobb kezét, a szent jobbot ereklyeként végighordozni a templom körül a kommunista és ateista Magyarországon, ahol a baloldal tartotta kezében a hatalmat, s ezért is ma a fővárosi ünneplés legfelémelőbb egyházi mozzanata ez a körmenet, még ha mi nem is hiszünk az

ereklyék csodatevő erejében, főleg ha a baloldal van hatalmon. A zsoldárok, mint mindig, a költészet, gyönyörköd- tetnek: Istent királyi hatalma teljes pompájában mutatják be. „*Mert az Úr a királyi hatalom, ő uralkodik a népeken. Csak előtte borulnak le a földi hatalmasságok, térdet hajt előtte minden halandó, aki nem tudja, életét megtartani. Az utódok szolgálják őt, beszélnek az Úrról a jövő nemzedéknek. Jönnek, és a születendő népnek hirdetik majd, hogy igaz, amit ő tesz.*” (Zsolt 22, 29-32). Vagy: „*Király lesz az Úr mindörökké, a pogányok pedig kivesznek országából*” (Zsolt 10,16). Lehet, István király innen inspirálódott, amikor a kereszténység felvételéért és a magyar állami- ságért fele népét véres testvérharcban kiirtotta a koronáért cserébe, az is lehet, hogy ezen a kiontott véren váltot- tuk meg megmaradásunkat Európá- ban, de pogányok azért maradtak az országban, s Adyval vallom, hogy a po- gány, zsvány vér még egy-egy utolsót bennem is lobban néha, minden ezer év és keresztényiesség ellenére. Más- különben, ha néha Ázsia utánunk szól, üzen, Koppányra is illő emlékezni, aki e testvérharcban alulmaradt.

A fogság utáni időkre Jahve királyi hatalma teljesen megszilárdult s az Ő nevét nem is volt ildomos emlegetni, de már adtak a királyra, a „melek”-re utaló nevet a gyermekeknek, lásd Abimelek. A nép a Zsoldárok könyve imádságos érzésében, ha történelmi té- velységében nem is, de legalább néha hallgat prófétáira. „*Eljön majd az idő – így szól az Úr –, amikor igaz sarjat tá- masztok Dávidnak, olyan királyt, aki bölcsen uralkodik, jog és igazság szerint jár el az országban.*” (Jer 23,5). Addig jobb híján a nép a prófétáknak kényte- len engedelmeskedni, de a prófétának is tartania kell magát az Úr szavához: „*Az a próféta, aki álmot látott, mondja meg, hogy csak álom volt. De aki ígét ka- pott, hirdesse ígémet igazán! Mi köze a szalmának a tiszta búzához? – így szól az Úr*” (Jer 23,28). (Engedjete- meg egy zárójelet, mert kivert a hideg ilyen aratási időben is a történelmi párhuzam kísértetiességétől! Hányszor hall- gatott népünk is történelme folyamán

külső vagy belső hamis prófétákra s odalett „álmok szalmáját csépelve” nemcsak mindennapi kenyerünk, de a lelkünk is, sőt, tönkre-, lehetetlenné lett téve a jövő nézedékek élete is azáltal, hogy a lelki magvetés folyama- tassága megszűnt! Sokat mondhatnék itt, megelégszem annyival, hogy Isten csodája, hogy határokon belül és kívül egyáltalán él még a magyar, annyi lelki romlás és agyomosás után, csoda az, hogy ma egyáltalán ünnepelni egybe- gyűlhettünk, egybegyűltünk ennyien is az „egy hit érzetével”!

Valószínű inkább az isteni gondvi- selésnek köszönhetjük ezt, mint a tör- ténelemnek és árulóinknak, hiszen Jé- zus mondta: „*Az ég és föld elmúlik, de az én beszédeim nem múlnak el*” (Mt 24,35). Mielőtt azonban Jézusra tér- nénk, időzzünk még egy pillanatig a Zsoldárok könyvének: „*Mert a felséges Úr félelmetes, nagy király az egész föl- dön. Népeket vet alá, nemzeteket lá- baink alá. Kiválasztja a mi örökségün- ket, Jákob büszkeségét, akit szeret*”.

Én igazán nem tudom, kiken is „regnáltunk” mi Mátyás király óta, ha nem édesanyákon gyermekkorunk dackorszakában, de Isten megőrizte „juhai maradékát” és lelki örökségün- ket, ezért inkább őt ünnepeljük, mint magunkat: „*Felvonul Isten újjongás köz- ben, kürtzengéssel jön az Úr. Zengjete- k Istennek, zengjete- k! Zengjete- k kirá- lyunknak, zengjete- k! Mert az egész föld királya Isten, zengjete- k neki éneket! Isten uralkodik a népeken, szent trónusán ül az Isten.*” (Zsolt 47,3-9).

És mert „*az Úr igéje alkotta az eget (Erdélyben is) egész seregét szájának le- heletét*” (Zsolt 33,6), és nem a „*ma- gunk ereje*” (Ámos 6,13) és nekünk adta megnyírbált Kánaánunkat (IKrón 16,18) unitárius örökségül, ne feled- jük, hogy „*híveinek lábát megőrzi... és senkit sem tesz hőssé a maga ereje*” (1 Sám 2,9), ezért kérdés helyett in- kább így imádkozunk: „*Az Úr ad erőt népének, az Úr megáldja népét békes- séggel*” (Zsolt 29,11). „*Szeretlek Uram, erősségem*” (Zsolt 18,2). *Ó, Uram, ne légy távol, erősségem, siess segítségem- re!*” (Zsolt 22,20), mert hittapasztatat és hitigazság, hogy „*világosságunk és*

segítségünk az Úr, kitől félnénk? Éle- tünknek ereje az Úr, kitől rettegnénk?” (Zsolt 27,1). Cserébe pedig?

Ne feledjük el Isten gondviselésé- ért való adósságunkat és szenvedő Jóbként kérdezzük szüntelen magun- kat, kisebbségiként is: „*Segítettél-e az erőtlennek, támogattad-e a tehetetlen karját?*” (Jób 26,2) Szent István jobb- ját nem elég körbehordozni Ünnepe- ken, a magunk karjának erejében el nem bizakodva, de bízva, az erőtlene- ket is támogatnunk kell.

Az Újszövetségben Jahve országá- ból a mennyek országán át, Jézus aj- kán Isten országa lett vallásunk lénye- ge nemcsak legszebb példázataiban, hanem mindennapi imádságunkban is Ezért második szentleckénk, minden megkopottsága ellenére: „*jöjjön el a te országod*”.

Ma keveset szólok Jézusról, a tanít- tőmesterről, akit a „három királyok- kal” való imádtatása után égi királlyá tett a hagyományos kereszténység.

Jézus megmondta nyíltan Pilátus- nak, hogy az ő országa nem e világból való, de hitte, remélte, a keresztén is várta annak eljövételét s miután tanít- ványai lelkébe véste eszméjét, annak ügyét is rájuk bízta itt a földön. Így szü- letett meg az egyház, akinek legegyste- mesebb szolgálója, Pál apostol az Atya országának hiányában, akárcsak mi sokszor, afféle földi „anyaországnak” tekintette. Isten országáról most egy régi, Pozsonyban kiadott könyvből idézek. Akkor még Pozsonynak hívták és nem Bratislavá-nak. „*Istennek orszá- ga, egy, mind az eget, mind a földet egy nagy szellemi családban összeolvasztó lelki világ, külsőleg látható szent gyüle- kezet, belsőleg a hívő s kegyes lelkeknek oly szent egyesülése, hol egyedül Isten törvénye uralkodik, az igazság, szeretet s testvéri béke lakoznak a jónak lehetőség előmozdítása s a gonoszság hatalmának legyőzése végett. Ezen mennyország előállítására végett jelent meg Urunk Jézus e földön, eszközül a külső látható egyházat hozván létre*”. E nem unitárius szöveg 1855-ből való s nem találok benne hitelvi kifogásolni-

folytatása a 6. oldalon

Szász Ferenc

Mert nem beszédben...

folytatás az 5. oldalról

valót, bár nem unitárius. Csupán annyit jegyeznék meg, hogy mindennapi életgyakorlatunktól a legtöbbször nemcsak Isten országa, hanem az egyháznak e meghatározó lelkülete is olyan messze van a valóságos élettől, mint Makó Jeruzsálemtől.

Ránk fér tehát Jézus dorgálása: „*én könyörögtem érted, hogy el ne fogytkozzék hited: azért, ha majd megtérsz, erősítsd atyádfiát*” (Lk 22, 32), de Pál intelmeiről sem feledkezhetünk meg: „*Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz. Legszívesebben tehát az én erőtlenségemmel dicsekszem, hogy a Krisztus ereje lakozzék bennem*” (2Kor 12,9). És „*szeretnék látni benneteket, hogy megerősítésekre valamilyen lelki ajándékot adjak nektek, vagyis hogy, együtt bátorodjunk meg közöttetek az egymás hite által*” (Rom 1,11) „... erősödjete meg az Úrban és az ő hatalmas erejében” (Ef 6,10). Sok beszéd szegénység, de azért én is Jakabbal intelek „*gyors hallásra és késedelmes szólásra*” (Jak 1,19), s a többi a Jelenések könyvével együtt Istenre bízom, nem a tanúira: „*Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön az én trónusomon; mint ahogy én is győztem, és Atyámmal együtt ülök az ő trónusán*” (Jel 3,21). Aki tévelyeg, az nem ismeri sem az írásokat, sem az Isten hatalmát (Mt 22, 29). Befejezésül engedjétek meg, hogy egy friss nyári élményemet osszam meg veletek. Pár napig egy csiki római katolikus faluban voltam, ahol elújságolták a „papnak”, hogy van a faluban egy „vers-fa”, aki sok szép régi verset tud, de olyant, „amilyent maga még biztosan nem hallott”. Meg is látogattam hát – mondjuk Erzsi nénit –, s amíg az általa főzött kávé ittam, ő abahagyta a házi munkát, megtörölte a kezét kötényében és magát meghajtvva csillogó szemmel felmondta a verset. E költeményről még annyit, hogy „története” is van. Valamikor 1940 után Brassóban szolgált, amikor egy nadrágos úriember a kezébe nyomta a vasárnap délutáni korzón a „székely kislánynak”, azzal a meghagyással, hogy „ossza meg” sorstársaival.

Az úr közeledését ő szexuális zaklatásnak vélte, de természetes kíváncsisá-

gának nem tudott ellenállni. A verset nem osztotta meg sem a kenyéradó „szász naccságájával”, sem mással, de imádságként úgy megtanulta a cselédszoba álmatlan éjszakáin, hogy ma is tudja „fejből”. Lélekkel mondta el, habár a költemény, mint minden propagandaanyag művészileg silány s ahogy a „plébi” (plébános) se hagyta, nagy bánatára, hogy a templomban is elmondja, én se ajánlom nektek alkalmi műsorokra. De, íme, ami megmaradt: A kettévágott Erdély. Kárpátokról azt fújja a szél, / Hogy eljönnek a magyarok az idén. / Ha eljönnek, jöjjenek is végre. / Rabságunknak immár legyen vége. / A székely nép áldomását issza, / Horthy Miklós Erdélynek csak felét kapta vissza. / A felében van áldás és béke, / Más felében siralom a népre. / Sír Temesvár, vérzik Arad. / Brassó szíve majd meghasad. / Szegény Erdély, mennyi bánat érte, / Mert elvágta ezt így két felébe. / De ha hisszük és reméljük, / A jó Isten segédelmét kérjük. / Eljön egyszer az a reggel, / Eljön Horthy a magyar sereggel. / Akkor lesz itt áldás, lesz itt béke, / Ha Erdély a magyaré lesz végre. / Hej, de van most siralom és átok, / Így siratjuk ketté vált hazánkat. / A fél-Kárpátok alja oly szomorú, / Olyan, mint egy hervadt koszorú. / De eljön egyszer az a szent szabadság, / S beragyogja Erdélyt Szent fényével. / Hiszek egy Istenben, / Hiszek egy hazában, / Hiszek egy örök életigazságban, / Hiszek Magyarország föltámadásában. /

Mint említettem, a Vers így gyenge, ahogy van, és teljesen anakronisztikus, lehet, idegen számára kultúrtörténeti hungarikum. De Erzsi nem az, és nem az emlékeket ébresztő imádságos lelke. Jómagam ma már mosolyogva emlékszem arra az akasztófa-bátorságra, amikor egy vallatótiszt horthystának szidva leszedte rólam a keresztvizet s én reszkető horgasínnal „vallottam”, hogy Horthy nevét életemben sem hallottam, mert engem ez a név a hortikulturára emlékeztet. Jó humorérzékű román ember volt az illető, mert miután jól kiröhögte magát, már szelidebben folytatta átnevelő munkáját istenesebb szavakkal.

Igen, emlékek! Csonka-Magyarországról, a kicsi magyar világról, dél-erdélyi fogolytáborokról és deportálásokról,

magyarverésről, ritka örömről, gyakori bánatról. Emlékek bukaresti székely ácsok, kőművesek megalomániás palotákat építő szenvedéseiről, megaláztatásáról és hírek budapesti villákat építő székelyek „lerománózásáról”, hogy enyhén szóljak, feketemunkás keserű szájjáról, amely az anyaországgal együtt a megdolgozott falat kenyeret is kiköpeti a szájjal.

És a kérdés: miért megosztott reménykeltőbb időkben nem az ország, hanem a nemzet? Miért nem lehet magunkért, természetesen magyarnak lenni, ahogy ma divatos mondani, határon innen és túl, az Óperenciás tengert is beleértve? Miért vagyunk frusztráltak? Mitől félünk még mindig? Mért nem mesélünk gyermekeinknek, unokáinknak a személyesen megélt történelemről, miért nem tanítjuk őket családban, iskolában a zsoldárok mellett népdalokra, népmesékre is?

Miért nem közeledünk nyitott szívvel a mellettünk élők nyelvéhez, kultúrájához? Olvasnak-e még egyáltalán gyermekeink vagy mi magunk is verset, megtartó képes ígét, hogy képesek legyünk felmondani a múltbeli önmagunkat, mint Erzsi néni – „utolsó óránkban is”? Amikor azzal dicsekszünk, hogy Bartók unitárius volt, hallgatunk-e még Bartókot egyáltalán, és érezzük-e az egyetemesség népiségünkől táplálkozó igényét, földi hazánkon, szülőföldünkön túl Isten országa megtartó erejét, vagy csak posztszovjet agymosó duma az egész beszédünk, akár egyéni, akár közéleti?

Szent István a Jézust-szülő Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot. Az oszmánnal, a labanccal, vagy tulajdon urainkkal összezapva, mint Dózsa György, arról ismertünk egymásra, hogy az imádság, a Jézus segíts, a Mária Oltalmaz egyben harci jelszó is volt. Elgyá-vultunk valahol, s ez természetesen nem jó. Próbáljunk meg ezután mennyei Atyánk gyermekeiként öntudatos polgárai lenni végre a mennyei és a földi hazának egyaránt!